

Յարութիւն Հասկերտեանց 1 60
Սարգիս Սերերբաղեանց 3
Մերուփ Պարիպեանց 1
Եփրեմ Մնացականեանց 1

[illegible]

Լօրիս Մէլիքեանց	30
Մինաս Աւագ քահ Գիրանեանց	3
Խաչատուր Խումարեանց	3
Զօրար Կարակէօղեանց	3
Վարդան Տէր Աստուածատրեանց	3
Գեորգ Տէրիջանեանց	3
Գրիգոր Փարսադանեանց	1
Յովհաննէս Տէրաբերեանց	1
Գեորգ Արիէյեանց	3
Նիկողայոս Մամուլեանց	1
Պօղոս Լիսիցեանց	1
Արմէն Օթարեանց	1
Միքայէլ Արմէնեանց	2
Մի Վրացի	3

Ի ԹԻՄԻՐԽԱՆ - ՇՈՒՐԱՅ:

Յովհաննէս Աւագ քահ. Փարեմուզեանց	3
Յովհաննէս Հուշանեանց	5
Դաւիթ Զարգարեանց	5
Յակովբ Թօխաթէեանց	1
Կարապետ Կաքայեանց	3
Գէորգ Փարեմուզեանց	2
Բժիշկ Յակովբ Գալստեանց	3
Նիկողայոս Իւգրաշեանց	3
Բաղդասար Սարգարեանց	3
Գէորգ Մէզնիկեանց	3
Յարութիւն Դէմուրեանց	3
Սահակ Օրբէլեանց	1
Բարսեղ Գիլանեանց	1
Իշխան Լճոն Միկիբեանց	30

Ի ՊԵՏՐՈՒԼՍԿ՝

Գէորգ Տէր Դաւթեանց	10
Գրիգոր Եարայեանց	1
Սիմէօն Սիմէօնեանց	1
Գաբրիէլ Գէորգեան Աւանեանց	10
Աւետիս Տուրիոյեանց	1

Մկրտիչ Տէր Օջանեանց	1
Աւագ Թովակիմեան Դաղեանց	1
Լեւոն Սաֆարեանց	5
Խիթար Խիթարեանց	3
Յովհաննէս Բաղդասարեանց	1
Մարգար Դաշտեան Յակովբեանց	1
Մակար Ծարուժիւնեանց	1
Դաւիթ Խատիսեանց	5
Սարգիս Միլիբեանց	1
Եսայի Պօպովեանց	3
Բարդուղիմէոս Եղիկարեանց	2

(Ի յէրոսոլիմ)

ՄՈՒՐՀԱՆԴԱՆ ԿՔ ԲԻԻԶԱՆԴԱՆՆԵՐ

ՄԵՆԶԻՍԹԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ቶሊኒት ሆኖ ከፀሀፍ፡

Շատերը դիտեն անշուշտ թէ ինչպէս Եւրոպիոյ այլ եւ այլ զվիսաւոր կողմերը, նոյնպէս եւ Մանչէսթըրի մէջ բաւական ատենէ. ի վեր Հայազգի գաղթական նռութիւն մը կայ հաստատուած, որ այսօր բաւական մեծ կակ թիւ մը կազմելու հասած է, սա- կայն քիչ հարզ կայ՝ որ յիշեալ Հայ գաղթականութեան ազգային եւ ընտանեկան կենցաղավարութեանը, վաճառականական ընթացիքը, եւ այլ ինչ ինչ պարագաներու մասին ունեցած վիճակին ու զնացքին նկատմամբ զոնէ՝ բաւական տեղեկութիւն ու ծանօթութիւն մը ունեցած ըլլայ:

Հայ դադժականութեանց, ուր ուրեք որ կան, վի-
ճակին վրայօք շարունակ տեղեկութիւն ստանալն եւ
անոնց հետ դէժ բարոյապէս յարաբերութեան մը
մէջ գտնուիլն հարկ եւ կարեւոր լինելով մեզ համար,
սորա չգոյութիւնը մեծ պակաս եւ թերութիւն մը կը
համարուի, եւ այդ պակասն ալ մեր կուզեմք այսօր
կարելի եղածին չափ ըստ մեր կարեաց յնուլ:

Այս մասին Մանչեսթերէն, այն կողմեր երկար
ատենէ ի վեր զանուող մեր մէկ բարեկամին կող-
մանէ նամակ մը ընդունած ըլլալով, որոյ մէջ Ման-
չեսթերի յիշեալ ազգայնոցը վարած կենացն ու ըն-
թացիցը ամեն մէկ պարազայնելուն նկատմամբ ման-
րամասն եւ երկարօրէն տրուած տեղեկութիւնքն

առհասարակ ամենեցուն ալ լոտքն ուշադրութեան արժանի եւ կարեւոր զանազան մատնադրութեան հետեւ նոյն նամակէն քաղելով մաս առ մաս կը փութն թամբ հրատարակել:

Յայտ է թէ, կըսէ պատուարժան նամակագիրը, Մանչեսթրի մէջ մեր ազգին վաճառականութեան ընկերակցութիւնը երեսուն եւ հինգ տարիէն աւելի է, եւ անկէ ի վեր Անգլիոյ առեւտրական յարաբերութիւնը Արեւելից հետ քանի հայկական քայլով կը յառաջանայ ու կընդարձակի, հոն զընդունող մեր ազգայնոց թիւն ալ գրեթէ համեմատաբար աւելնալով եւ քաղմատականելով վրայ կը գտնուի:

1857էն մինչեւ 1859 թուականը Մանչեսթրի Հայ գաղթականութեան թիւը հազիւ թէ 14—15 անձերէ կը բաղկանար. բայց երբ 1864 ին սոյն գաղթական ազգայնոց թիւը մէկէն ի միջ 25—50ի ելնելն տեսնուեցան, մեր ազգայնեան մէջ մտան պարտաւորութիւն մ'ըզացին յիշեալ քաղքին մէջ ազգայն գէթ փոքր մատուց մը կանգնել, եւ իրօք ալ քիչ ժամանակի մէջ յաջողեցան առ այդ Աւելորդ կը համարուի ըսել աստանօր թէ մեր ազգայնեան թիւն ամեն ինչպէս ուրիշ այլ և այլ օրարագայներու մէջ սովորութիւն ըրած են իրենց, նոյնպէս եւ սոյն մատուցը կանգնելու մտնարկութեան մասին ալ բոլորական ընդդիմութիւններ յայտնուեցան եւ դործը ետ ձգել տալ փութեցին: Բայց թարեւրադարար անյոյժող երան:

Մանչեսթրի Հայ ժողովրդական եւ ազգային սոյն փոքր մատուցն առաջին հոգեւոր հովիւն ու առաջնորդը՝ հոգեւոր Զատնազարեան Արամայեան վարդապետը եղաւ, բայց զբաղդարար սոյն ազգասէր եւ լուսավիտ հովիւն կենարք շատ կարծաւեւ եղաւ ի մեծ ցաւ ընդհանուր ազգին:

Այս կերպիւ Մանչեսթրի Հայ գաղթականութիւնը հետզհետէ անելով քաղմատականութիւնը հաստատուելով որոց թիւը 1875 ին 80—90ի կը հասնէր, Տաճկաստանէն եւ Ռուսիայէն գաղթող թէ վաճառական եւ թէ ուսանող ազգայնոց մէջ քաղկացեալ, հարկ եղան այն պատճառով որ մատուցը մեծ ցնեւորի պատշաճ կան քարաշէն եկեղեցի մը կառուցանելու եւ կիցն ալ առանց որդարան մը կանգնել, թէպէտ ասոր ալ ոմանք ընդդիմութիւն ըրին թոց դարմեալ չը յաջողեցան:

Այնպէս որ Հայ ազգն այսօր Մանչեսթրի մէջ հոյսով ալ եկեղեցի մը եւ պատկոտ եկեղեցի գաղթա-

կանութիւն մ'ունի, որն որ բաւական ուրախութիւն կը պատճառէ ամեն հայ սրտերու, տեսնելով եւ իմանալով որ Անգլիոյ եւ զվտարաբար Մանչեսթրի նման շահաւէտ քաղքի մը յառաջադիմութեանը մեր ազգայինք ալ մասնակից եւ հաղորդ գտնուելու վրայ են: Բայց որքան առաւել ուրախակից կըլլային արդեօք ազգասէր սրտեր, եթէ Մանչեսթրի մեր Հայ գաղթականութեան այդ յառաջադիմութիւնը մասամբ իւր կամ առ երեսոյնս չըլլալով մատուրական եւ բարոյական մասին ալ հաւատարապէս ծաղկած ու յառաջ գնացած լինէր, որով եւ Մանչեսթրի ազգայինք ալ, ազատ եւ զերծ իրենց ազգային ժառանգական պակասութիւններէն ու անպատշաճութիւններէն մեր ազգին մէջ այլոց իբր օրինակ փայլելու քաղքին արժանացած կըլլային, սակայն ընդդիմութիւն ասոր հակառակ է մեր այդ գաղթականութեան այսօրուան ունեցած կացութիւնն ու կեանքը, զոր եթէ ազգասէր մը ճշդիւ եւ մի ըստ միտքէ զիտնայ՝ մեծապէս անպատշաճ տեղի եւ իրաւունք ունի:

Քանի որ Մանչեսթրի հայ գաղթականութեան ազգային ինչ ինչ թերութիւնն ու պակասութիւններն ունենան յիշատակեցինք, հարկ կը համարուի փոքր ի շատէ՛ դոցա նկատմամբ համառօտիւ ծանօթութիւն մը տալ, մեր լրագրական ազատամտութեան եւ ներողամիտ յօժարութեանը վրայ վստահացնել, պէտք եղած ատեն մեր խորհրդածութիւնքն ալ առ այդ յաւելցնելու ազատ լինելով, որպէս զի յորդոր եւ թերեւս միջոց եւ պատճառ մ'ըլլայ արդի այդ վրնասամկար ընթացից առաջին առնուելուն եւ առ այդ դարման մը տարուելուն, վասն զի չարիքը՝ քանի որ ուսնց դարմանի մնայ՝ միշտ մեծնալու եւ տարածուելու վրայ կը գտնուի:

Մեր տալիք ծանօթութիւններն՝ այդ հայ գաղթականութեան ունեցած ազգային, բարոյական, բնական, առեւտրական, եւ այլ իրարմէ տարբեր վիճակացը նկատմամբ լինելով, իւրաքանչիւր վիճակին վրայօք տալ պէտք եղած տեղեկութիւններն առանձինն յօդուածներու մէջ պիտի ամփոփուին:

(Ի յետագայ)

Օրագիր